

I. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЧУЖОМОВНІЙ АУДИТОРІЇ

СУЧАСНІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ І ПСИХОЛОГІЧНІ МОТИВИ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Надія Бабич

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Процес навчання і засвоєння знань мусить бути для людини бажаним і приємним. Щоб вчитися, у навчальній ситуації мають „працювати” мотиви, які спонукають до пізнавальної мети. Чи є в сучасному українському суспільстві переконанням мотив соціального престижу знання державної мови, комунікативний та ментально-емоційний мотиви? Чи спонукають до вивчення української мови професійно-ціннісний та утилітарний мотиви? Про стан і перспективи оволодіння державною мовою за мотиваційними критеріями – у цій праці.

Ключові слова: мотивація, державна мова, рідна мова, соціальний статус, фатична і гедонічна функції мови, мовний нігілізм, комунікативна доцільність.

Ми живемо в час, щодо якого Жан Дюпур застерігав: „Якщо існує загроза для мови і народу, це означає, що є загроза і для існування держави” [2: 65a]. На жаль, в українському суспільстві переважають люди, які або не відають про таку загрозу, або байдужі до неї, як і до таких слів Володимира Соловйова: „Яким би глибоким не було падіння людини чи народу, якої б скверни не було сповнене його життя, він може з неї вийти і піднятися, якщо хоче... Проти грубої сили того, що існує, є духовна сила віри в істину і добро – в те, що має бути... Не спокушатися видимим пануванням зла і не зрікатися заради нього від невидимого добра – це подвиг віри. У ньому вся сила людини. Хто не здатний на цей подвиг, той нічого не зробить. Люди факту живуть, але вони не творять життя. Творять життя люди віри” [2: 102a]. Який стосунок має ця преамбула до задекларованої теми? Безпосередній. За 18 років законодавчо закріпленого статусу державності української мови рабська психологія значної частини громадян України не лише зосталася, а й в окремих стала нав’язливо агресивною; домагання не лише права на права народу сусідньої держави, а й відмова від вивчення державної мови. Очевидно, щось у навчальному процесі на загальнодержавному рівні не так, якщо по закінченні україномовної середньої або й вищої школи випускники не спілкуються по-українськи. Звичайно, дещо позитивно змінилося в окремих регіонах – там, де політики не втручаються в міжнаціональні стосунки і функції державної мови є природними.

Що допоможе подолати не лише застій, але й ретроспективні тенденції у вивченні й застосуванні державної української мови? Звичайно ж, переконливі пояснення того, для чого такі знання потрібні. Тоді почнуть працювати мотиви, які поведуть до знань.

Життя і здатність мовити – це найбільші цінності людини у цьому світі речей, людей, подій і катаклізмів.

Скористаємося розлогою цитатою з публіцистики Василя Бикова: „Хочеться поставити сакраментальне запитання: що таке мова? Звісно, вчених визначень цього явища не бракує, проте... Як суто прагматично, то все зрозуміло: мова – засіб спілкування між народами, класами, індивідуумами. В організованому суспільстві що вищий ступінь володіння нею, то, напевно, ліпше. Високоорганізоване виробництво, політизовані суспільні формування, армія потребують чітких і доступних команд загальнозрозумілою мовою з метою точного й чіткого виконання їх. Але чи тільки для цього слугує людям мова? Чи тільки для спілкування? А для мислення? Для його повноти й щирості?... Як верталася колись надвечір жниця з поля, вона співала зовсім не з огляду на спілкування – для себе, для вираження своєї душі. Але якою має бути мова, що уособлює душу? Мова – як продукт душі і сама душа – певним чином як продукт рідної мови? Либонь, варто задуматись” [6: 329].

Неосвічений мовець може досягти доброго результату, інтуїтивно віднайшовши в багажі свого знання рідної мови ефективний засіб. Освічений же мовець цілеспрямовано синтезує мовні ресурси з урахуванням і їхніх властивостей, і характеру співбесідника, і специфіки ситуації спілкування. Освіченість у цьому випадку визначається не дипломом, а системою знань про звуковий лад, словотвір і словозміну, будову фрази і тексту і т. ін. Джерело таких знань хоч і невичерпне, та витoki його відомі – материнська мова як вихователь і учитель.

Навчати рідної мови легко, бо, всмоктана з молоком матері, вона змушує бриніти такі струни в глибині душі і мозку, яким достатньо майстерного доторку руки вчителя, щоб вони заграли змістом і формою, видобули мелодію почуттів.

Та одночасно навчати граматики і правопису, фонетики і стилістики рідної мови значно важче, аніж будь-якої іншої шкільної дисципліни, бо необхідно подолати стереотип „розмовляю цією мовою, отже, знаю її” з метою поступового витіснення його запитаннями: „Невже це так?”, „А чому?”, „Де воно мені знадобиться?” І на ці запитання учень школи, студент вишу мають отримати відповідь. І не просто відповідь, а переконливість і переконаність самого вчителя в істинності того, що він своїм учням подає як науку мови і практику мовлення. Отоді виникає інтерес, розвиваються пізнавальні навички, які активізують навчання. А результати – не забаряться.

Мова – це не лише дивовижний дар, яким наділяє людину Природа, а й незбагненно талановитий учитель, який навчає пізнавати світ і розвивати його в собі передусім, а потім для грядущого. Цю істину мудрістю педагога виписав К.Д. Ушинський: „Не умовних звуків тільки вчиться дитина, вивчаючи рідну мову, а п'є духовне життя й силу з рідної груді рідного слова. Воно пояснює їй природу, як не міг би пояснити її жоден природознавець, воно ознайомлює її з характером людей, що її оточують, з суспільством, серед якого вона живе, з його історією та його прагненнями, як не міг би ознайомити жоден історик; воно вводить її в народні вірування, в народну поезію, як не міг би ввести жоден естетик; воно, нарешті, дає такі логічні поняття й філософські погляди, яких, звичайно, не міг би дати жоден філософ” [7: 124]. Усе це можливе, якщо дитина з перших кроків своїх починає жити в оточенні рідної мови і коли школа її – середня найперше – буде рідномовною.

Прошуміли над долями людей століття змішування націй і народностей – доб-

ровільного і насильницького, – і внаслідок цього поняття рідномовного середовища і рідномовної школи набули проблематичного змісту, особливо в країнах, яким штучно було нав'язано політику „слиянія”. Можливо, така тенденція мала якийсь „добрий” намір, економічний та політичний, але щодо духовності, то вона ледь не стала фатальною, наприклад, для українців – багато з них безповоротно втратили свою генетичну пам'ять, бо втратили свою рідну мову.

Усі ці майже публіцистичні розмірковування ставлять кілька запитань:

1. Якою має бути роль викладача (вчителя) рідної мови у школі, якщо „дитина, розвиток якої не був спотворений силою, здебільшого в п'ять чи шість років, говорить уже дуже жваво і **правильно** (виділено нами. – *Н.Д.*) своєю рідною мовою” [7: 124]?

2. Чи є в розпорядженні учителя науково-методичні важелі, якими він може усе ж переконати учня в тому, що урок мови не менш життєво важливий для нього, аніж урок математики чи хімії?

3. Чи можна самому вчителю, раз ним ставши, вважати, що його самого мова вже навчила бути фахівцем, що він „все знає”? Адже у мові „багато глибокого філософського розуму, справді поетичного почуття, витонченого, напрочуд доброго смаку, сліди праці дуже зосередженої думки, сила-силенна надзвичайної чутливості до найтонших переливів у явищах природи, багато спостережливості, багато найсуворішої логіки, багато високих духовних поривів та зачатки ідей, до яких з великим зусиллям добирається потім великий поет і глибокодумний філософ” [7: 118].

4. Як мова може „працювати” на соціальний статус члена суспільства, якими є особливості мовного контактування в сучасному суспільстві?

Мовлення виконує три функції:

1) воно є точним, швидкісним і ємким засобом спілкування;

2) служить засобом здійснення багатьох психічних функцій, підносячи їх до рівня ясного усвідомлення і відкриваючи психічні процеси (внутрішньоіндивідуальна функція мовлення);

3) надає окремій людині канал зв'язку для отримання інформації зі скарбниці загальнолюдського соціально-історичного досвіду (загальнолюдська функція мовлення).

Крім властивості відтворювати дійсність, мова має ще властивість самовідтворюватись. І щоб ця властивість виявила себе сповна, необхідно, щоб носії цієї мови усвідомили свою відповідальність за збереження для нащадків усіх чинників цього самовідтворення. „Вивчення емоційного боку людського спілкування, а отже, і засобів вираження такого спілкування, змушує дійти висновку, – вважає В. Жельвіс, – що ці засоби зосереджені навколо ідеї людської свободи і її обмеження шляхом створення різноманітних заборон – табу. Число таких заборон велике, але більшість з них групується навколо ідеї людського „верху”, який асоціюється з духовністю, і людського „низу”, що має матеріальну, земну основу” [4: 4].

Особливості мовлення цілком підпорядковуються волі й інтелектові, залежать від інтелектуальних здібностей і мети висловлювання. Отже, мусить бути середовище і чинники в ньому, які ці здібності (вроджені задатки) розвинути і спрямують до мети, гідної людини.

Очевидно, що і грядущі покоління матимуть такі самі „клопоти”, оскільки „змішання народів” – тенденція вже незворотна. І тільки школа зможе сформувати усвідомлення того, що мова є суцільний органічний витвір народу, до якого дитина належить,

що це творіння виростає з якогось таємничого, людському розумові незбагненого зерна народного духу. І щоб не бути чужим або нецікавим у середовищі своїх співвітчизників, людина вчиться мови впродовж усього свого життя, бо мова – невичерпна криниця, чистої води з якої вистачить на все життя. А для впевненої ходи на цій дорозі пізнання кожен хоч раз у житті мусить мати хорошого вчителя.

Як переконує проаналізована література, у навчанні (научуванні) треба враховувати три **чинники**:

чинник людини – вік, навіть стать, особливості психічного типу, психічний стан, інтелектуальний потенціал (здібності до певного виду розумової праці), серед них і базові знання перед початком діяльності, спрямованої на засвоєння нових знань, та ін.;

чинник ситуації – індивідуальне чи колективне джерело повідомлення або добування знань; наявність бази інформації; наявність засобів відтворення; навчання і учіння рідною мовою чи чужою; з підручника чи сприйняття на слух; тільки запам'ятовування чи й записування; психологічна атмосфера під час учіння; щільність і висота бар'єра між учнем і вчителем (научителем) і т. д.;

чинник експерименту – індуктивний чи дедуктивний метод набування знань; вдалий добір фонових знань, на базі яких нові знання тривко закріплюються; рівень еталона (з погляду загальнолюдської та національної культури), до якого учень прагне піднятися, щоб колись його перевершити; метод проб і помилок чи схоластика і т. ін.

Як відомо, перше враження, що займає своє місце в людській пам'яті, закріплюється найміцніше. І якщо це враження буде сформоване мовою чужою, то, на пристрасне переконання К.Д. Ушинського, не треба дивуватися, коли „так вихована людина, входячи в життя, буде чужою серед народного життя і, живучи в колі подібних до себе нещасливців та в штучній сфері, ними створеній, можливо, блискуче виділятиметься в ній, але залишиться назавжди чужою народові і не внесе в його органічне життя ані найменшої порохини”[7: 128].

Прикро, але правда: мові – як наймудрішому Учителеві – мало хто надає перевагу і в родинному, і в шкільному вихованні. Можливо, тому, що ми надто мало зважаємо на ті глибинні психологічні процеси, які відбуваються в нашому мозку впродовж усього життя з мовою на вустах: досить „пересадити” людину в чужомовне середовище або, не дай Боже, позбавити її змоги мовити, як одразу ж стане зрозуміло, що мовлення – це основа духовного життя людини.

Процес навчання і засвоєння знань мусить бути для людини бажаним і приємним – силою, принукою не досягти добрих результатів, від яких з'являється впевненість у собі і переконаність у доцільності діяльності. Цей процес має не лише психолого-педагогічні та методичні важелі, а й соціальні.

Щоб виникало учіння, в навчальній ситуації мусять „працювати” мотиви, які спонукають людину до гностичної (пізнавальної) мети, тобто до оволодіння новими знаннями і навичками.

Мотиви учіння є **внутрішні** – це допитливість, прагнення підвищити рівень своєї культури, інтерес до знань – і спеціальних, і загальних, відчуття насолоди від дидактичного матеріалу і його пізнання; і **зовнішні** – це очікування благ, покарання і нагороди, вимога і погроза, тиск групи і т.д. Перші мотиви залежать і від вроджених нахилів, і від належного виховання, яке формуватиме інтереси, навіть ідеали учіння. Ці мотиви керовані й саморегульовані. Другі, зовнішні мотиви – конфліктні за своєю

природою – теж зумовлені вихованням, переважно його соціальними і матеріальними аспектами, або його відсутністю. Вони інколи можуть приховувати (бути оболонкою) іншу, яка не виявляється у спілкуванні, психологічну сутність індивіда, тобто ці мотиви потребують глибинного психологічного аналізу для того, щоб їх можна було коригувати в потрібному для індивіда і для колективу, суспільства напрямку.

Ми схильні приєднатися до класифікації мотивів учіння, які запропонувала М.І. Алексеева [1], доповнивши їх і роз'яснивши з огляду на сьогоденну мовленнєву практику й ситуацію у навчальних закладах:

а) Суспільно-політичні мотиви

Практично в усьому світі діти певного віку мають **обов'язок навчатися** в школі. У різних країнах і в різні часи цей обов'язок ставив різні вимоги – в Україні спочатку обов'язковою була початкова освіта, потім – неповна середня (у різні часи – 7, 8, 9 класів загальноосвітньої школи), тепер – середня освіта (хай навіть паралельно з професійною). Суспільство абсолютної письменності населення, зі значною матеріально-технічною і педагогічно-кадровою базою, зрештою, безкоштовністю навчання у загальноосвітній школі має право вимагати виконання цього обов'язку.

Суспільно-політичний мотив спонукає до вивчення державної мови. Це в усіх країнах світу: хочеш повноцінно жити – знай державну мову. І ніхто не чинить цьому жодного спротиву. В усьому світі. Але не в Україні – тут і „свій”, і „не свій” може надавати сумніву цю закономірну вимогу.

б) Професійно-ціннісні мотиви

Без освіти людина не може набути суспільно визнаної професії, яка забезпечить їй відповідні умови життя. Власне, навчитися виконувати якусь роботу за зразком, перейнятим від професіонала, можна. Але виконувати цю роботу грамотно, із застосуванням набутого в тій чи іншій галузі досвіду поколінь, його наукових узагальнень без спеціальної освіти неможливо. Як, зрештою, і без документа, який засвідчує твоє право на роботу за певним фахом, важко утвердитися в суспільстві.

в) Мотиви соціального престижу

У всі часи, за всіх формацій освічена людина мала соціальне визнання, хоч і не завжди – соціальну перевагу. Своєрідний пієтет перед знанням мав класове забарвлення, а тому освіту могли здобувати переважно представники панівних верств суспільства. І вони „впускали” або „не впускали” у своє середовище талановитих людей з-поміж неімущих.

У недавні часи вища освіта в Україні (точніше, диплом про вищу освіту) була метою більшості молодих людей та їхніх родичів. Такий диплом давав перевагу перед іншими членами суспільства, допомагав у кар'єрі. А оскільки цього неможливо було досягти без освіти середньої, то і вона мала соціальний престиж.

На жаль, умовою отримання цього диплома не є вільне володіння державною мовою. Престижні професії (правознавство, медицина, іноземні мови, дипломатична служба, економічні спеціальності) не функціонують виключно державною мовою (попри вимогу закону).

г) Мотиви утилітарні

Вони стимулюють навчання як шлях до спеціальної освіти, що прокладатиме дорогу до матеріальної вигоди. Ці мотиви пов'язані з мотивом соціального прести-

жу: людина набуває тих знань, на які є попит у сучасному суспільстві і за які можна отримати належну матеріальну винагороду. Там, де добре платять, здебільшого лише формально вимагають знань державної мови.

Під час навчання в школі деяких учнів, на наше переконання, батьки псують обіцянкою матеріальної винагороди за успішне навчання. Цей „американський” стимул виховує споживача, далекого від усвідомлення навчання як обов’язку перед батьками, колективом, державою, зрештою, перед самим собою.

Канули в Лету так звані робітничі професії, до яких готували у спеціальних навчальних закладах, і ті, що мали такий фах, мали і „робітничу гордість”. Нині модні „елітарні” професії, але серед них немає фаху „українець”.

г) Мотиви, пов’язані з потребою самовиховання, прагненням до самовдосконалення

Ці мотиви ведуть до навчання далеко не всі психологічні типи людей. Отже, потребу самостійно виховати в собі певний інтелектуальний потенціал, розвинути пам’ять, розширити кругозір через набуття всебічних, різноманітних знань, виробити навички самостійно оволодівати знаннями, мати здатність правильно оцінювати себе й інших – усе це можливе лише для людей сильних і вольових, безперечно, з добре розвинутим почуттям власної гідності. Цим особистостям ніколи не буде достатньо знань – вони все життя учитимуться (якщо не розчаруються у разі, коли на їхні знання тривалий час не буде попиту).

д) Мотиви тривожності

Вони стимулюють навчання осіб слабкого психічного типу, невпевнених у собі, з нестійкою соціальною позицією. Тривожаться за оцінку, і ця тривога переважає над стремлінням до знань; бояться покарання – і цей страх ослаблює, притуляє пам’ять, привчає до так званого зазубрювання. У людей такої вдачі головним є не знання як інтелектуальний здобуток, а оцінка цих знань як винагорода і чинник спокою.

е) Комунікативні мотиви

Заохочують до набуття знань як засобу спілкування на спільні теми у колі собі подібних. У школі це дає можливість об’єднати дітей у гуртки за інтересами, у спеціалізовані класи, спеціалізовані школи, у вузах – за фаховими інтересами, на виробництві – за родом занять та ін.

Мають свої особливості комунікативні мотиви оволодіння мовою – рідною чи іноземною, саме через те, що сама мова є засобом комунікації. У комунікативній функції виучувана мова може бути національною, а може бути державною в умовах багатонаціонального суспільства. У національній школі державна мова може збігатися з рідною, а може бути лише навчальним предметом, знання якого учні застосовуватимуть як члени суспільства поза своїм родинним чи учнівським колом.

Якщо знання виучуваної мови не мають наперед заданої перспективи практичного застосування, то спонукою до знань можуть бути мотиви тривожності за оцінку чи мотив самовдосконалення (наприклад, щоб ознайомитись зі світовою культурою в оригіналі).

є) Емоційні мотиви

Ці мотиви з’являються тоді, коли в людини є настрій до самого процесу учіння і виникає насолода від подолання якихось труднощів на шляху до знань. Дивно, що виїзд за кордон на роботу змушує людину вивчити навіть китайські ієрогліфи, а

ось вивчити споріднену державну мову в країні, яка стала для тебе рідним домом, просто не хочеться. Пояснюється ця нехіть часто тим, що оскільки „так склалося”, то нічого нас неволити обов’язками перед державною мовою. А „не хочу”, як відомо, гірше від „не могу”. І коли не спрацьовує переконання та обов’язок, мусить з’явитися „видовище”:

Я постою у края бездны,

И вдруг пойму, сломясь в тоске,

Что всё на свете – только песня

На украинском языке

(Л. Кисельов).

Зрозуміло, що процес і система навчання, що склалися на відповідному етапі, активізуються або гальмуються різними мотивами учіння. Той самий мотив може мати різне значення для різних осіб. Поєднання мотивів залежатиме від різних чинників, у т.ч. психологічних якостей людини, її віку, рівня інтелектуального розвитку, життєвого досвіду і навіть соціального становища. Тобто, вважає М. Алексєєнко [1], мотиви навчальної діяльності можуть змінюватися, залежати від тих зрушень, які відбуваються у внутрішній структурі особистості, а також від зовнішніх обставин її життєдіяльності.

Отже, мотиви учіння мають подвійну природу: вони „обираються” внутрішніми психологічними чинниками або можуть бути „підготовлені” особливостями виховання цієї самої особи.

Від мотиву учіння залежить якість знань: вони можуть бути глибинними або поверхневими, свідомими (осмисленими) або зачуваними, „сухими” або „образними”, безпристрасними або емоційними, пасивними або активними і т.д. Усе це залежить також і від вродженого хисту людини, і від таланту вчителя, і від особливостей системи освіти, і від ставлення держави до самої освіти і т.д.

Однією з найважливіших функцій мови є комунікативна.

Мета, що породжує мовлення, може бути різною в кожному конкретний момент спілкування, але переважають:

1. Комунікативні цілі:

- 1) пізнавально-комунікативні (інтелектуально-пізнавальні, естетично-пізнавальні);
- 2) інформативні (інтелектуально-інформативні, емоційно-інформативні);
- 3) прагматичні (спонукальні, емоційно-оцінні, емоційно-регулятивні (прагнення виразити емоції), естетично-регулятивні);
- 4) мета встановлення контакту.

2. Некомунікативні цілі:

- 1) інтелектуальне самовираження;
- 2) емоційне самовираження;
- 3) емоційно-оцінне самовираження;
- 4) сама регулятивна ціль [3: 25–27].

Як бачимо, в комунікації і в самовираженні можна помітити ланцюжок послідовних дій: інтелектуальна (пізнавальна або інформативна) – прагматична – спонукальна – регулятивна – оцінна, що дає підстави твердити, що мисленнєва й емоційно-оцінна діяльність (навіть якщо йдеться про інтелектуальну діяльність в „сухих” науках) – нерозривні. Іншими словами, комунікативна діяльність – це процес людського взаємо-

розуміння, яке готує або підсумовує некомунікативна діяльність – саморозуміння і самовираження.

На зламі тисячоліть суспільство проголошує благородні цілі міжособистісних стосунків, але, на жаль, конфліктність поглибилась і навіть набула більшої агресивності.

У сучасному українському суспільстві молодь відчуває психологічний дискомфорт свого соціокультурного життя. В одних ситуаціях спостерігається певне відсторонення від вирішення нагальних проблем, в інших – бачимо спроби здолати, зруйнувати ситуацію через активний вплив на зовнішні обставини. Як цим групам досягти консенсусу? Як підвести їх до діалогу, в якому буде досягнуто згоди і злагоди? Це проблема не лише соціально-політична, а й мовна – ці дві групи мовців мають спілкуватися **однією** мовою, не в аспекті генеалогії мови, а в плані її функції, спрямованої на творення, а не на руйнацію.

„Рідномовний нігілізм” як духовний „діагноз” пострадянського суспільства лікується важко, бо його прищеплювали довго й цілеспрямовано. Навіть церква, якщо вона виконувала не лише релігійну функцію, долучалася до цього процесу. Сьогодні досягти гармонії внутрішнього світу і прагматичної буденності мовців так само важливо, як створити гармонійну сім’ю, в якій кожен буде свідомий і свого коріння, і свого насіння, з якого має зрости нове дерево.

Минули століття, а ми й досі цитуємо мислителів попередніх епох, бо кожна людина мусить пройти три етапи: одужання, прогресування й мудрості. І якщо буде не так, значить, особистість не сформувалася, і „чи був, чи не був” – ніхто і ніщо не потвердить.

„Заговори, щоб я тебе побачив”. Це таке ж давнє, як і наука спілкування, бо „спочатку було Слово, і Слово було у Бога, і Бог було Слово...”. Скільки тлумачень цієї євангельської сентенції написано! І кожне варте уваги. Як і те, що без мови не може обійтися ні окрема людина, ні суспільство. Важливо й те, яка це мова – рідна чи придбана, застосовувана з практичної потреби чи з примусу.

-
1. *Алексєєнко М.І.* Мотиви навчання учнів. – К., 1974.
  2. *Духовна велич України: Наук.-публіц. збірник / Упор. І. Новиченко (керівник), Т. Кондратенко, А. Негрієнко.* – К., 2004.
  3. *Жайворонок В.В.* Слово в етнологічному контексті // *Мовознавство.* – 1996. – № 1.
  4. *Жельвіс В.И.* Эмотивный аспект речи. Психолингвистическая интерпретация речевого воздействия. – Ярославль, 1990.
  5. *Занько С.Ф., Андреева Л.А.* Лингвистика и психолингвистика. – Казань, 1972.
  6. *Найдоржчий скарб: Слово про рідну мову.* – К., 1990.
  7. *Ушинський К.Д.* Рідне слово // *К. Ушинський. Вибрані педагогічні твори: У 2 т. – Т. 1.* – К., 1983. – С. 121–133.

**MODERN SOCIAL AND POLITICAL AND PSYCHOLOGICAL ISSUES
OF THE UKRAINIAN LANGUAGE STUDY MOTIVATION**

Nadija Babych

Yurij Fed'kovich National University, Chernivtsi

The study and comprehension process has to be a rewarding and enjoyable experience. This whole process requires that the incentives to learn and study must work in the educational context. Does the modern Ukrainian society hold having a good knowledge of the state language as socially prestigious, imparting communicative and emotive motives to it? Are professional and utilitarian motives encouraging enough? What governs this article is the concern about the present state and prospects of the state language learning and mastering.

Key words: motivation, state language, native language, social status, phatic and hedonistic functions of the language, language nihilism, communicative rationality.